

MELDURIN

FORVITNIÐ DRÍVUR VERKIÐ

Tá ið vit granska okkurt, er tað ikki altíð, vit vita, hvat úrslitið kann brúkast til fyrrenn aftan á, sigur Eyðfinn Magnussen, lívfrøðingur

Áki Bertholdsen

Er nøkur sum helst meining í at kannað, hvørji sløg av loppum og lýs eru á rottu? Er tað til nakra nyttu at telja gráspurvar í Føroyum? Og hví er tað neyðugt at vita, hvaðani músin í Føroyum kemur?

- Tað er forvitni, sum drívur granskarar í holt við slíkar kanningar, sigur Eyðfinn Magnussen, lívfrøðingur á Fróðskaparsetrinum.

Hann hevur verið lívfrøðingur í 20 ár og ta fyrstu tíðina var hann einsamallur lívfrøðingur á Setrinum.

Tað, hann hevur fingist mest við at kanna hesa tíðina á Setrinum, er toskurin á Føroya Banka.

Men hann undirvísti eisini í lívfrøði og í tí sambandinum hevur hann verið vegleiðari hjá studentum, tá ið teir hava skrivað sínar høvuðsuppgávu.

- Tað hevur ført meg inn á nøkur "síðuspor" í lívfrøðini, sum eg ikki hevði væntað, sigur Eyðfinn Magnussen.

Spurvar, rottur og mýs

Í hesum sambandi hevur hann verið við í eini granskningarverkætlan um spurv,

ÚTVEGA VITAN

- **Tað var í sambandi við rúmdargransking, at teflon var uppfunnið. Síðani visti tað seg, at teflon er eisini frálikt at klæða steikipannur við, men tað hugsaðu tey neyvan um, tá ið tað varð uppfunnið. Endamálið við gransking er at útvega vitan, men í summum førum visir tað seg ikki fyrrenn seinni, hvat vitanin kann brúkast, sigur Eyðfinn Magnussen**

eini verkætlan um rottu, eina um mýs, og ymskt annað, sum ikki hevur nakað við bankatoskin at gera.

- Ein verkætlan, eg havi verið við í, er at kanna gráspurvun í Føroyum. Gráspurvur er lutfalsliga

nýggjur fuglur í Føroyum, hann kom fyrst til Vágs í tríatiárunum og hevur síðani breitt seg til flestu bygdir í Føroyum, men ikki allar.

Í hesum sambandi fóru tey, sum arbeiddu við verkætlanini, bygd úr bygd, í tilsamans 118 bygdum kring landið, har tey taldu gráspurv og har tey spurdu fólk á staðnum, nær gráspurvurin kom hagar til bygdina.

- Úrslitið var, at tað eru eini 3.000 pør av gráspurvum í landinum og at talan er um ein rættiliga staðbundan fugl, tí merkingar vísa, at hann ferðast sjáldan longur enn 500-800 metrar.

Eitt dømi er, at hóast gráspurvurin kom til Vágs í tríatiárunum, kom hann ikki til grannabygdina, Lopra, fyrrenn í 1970 ella har áleið.

- Ein onnur verkætlan var at ilegukanna músina í Føroyum og tað elvdi so aftur til eina verkætlan við tí endamáli at kanna bakteriur í rottur.

Eyðfinn Magnussen er eisini iðin at skjóta haru og tann áhugan brúkar hann eisini til at kanna haruna, hvussu nógv harur vit skjóta, og annað.

Forvitnið drívur verkið

Men hví skulu vit yvirhøvur brúka pengar og orku upp á kanna hesi viðurskifti, har onkur kanska heldur, kunnu tykjast rættiliga meningsleys?

- Tað er ein spurningur um forvitni, sigur Eyðfinn Magnussen.

Hann sigur, at vit skilja gransking sundur í tvey, grundgransking og nyttugransking.

- Í nyttugransking hevur granskingin eitt ítøkiligt endamál. Eitt dømi er laksalús, har beinleiðis endamálið við granskingini er at sleppa av við lúsina.

Hinvegin hevur grundgranskingin ikki nakað ávíst endamál.

- Tað ber væl til at granska lús, uttan at hava nakað ávíst endamál við tí. Men tá ið laksalúsir nøkur ár seinni so verður ein trupulleiki, er tað hent, at vita nakað um lús frammanundan, tí tann vitanin kann hjálpa væl í

royndunum at finna útav, hvussu vit sleppa av við laksalúsina.

Lívfrøðingurin nevnr eisini herviligu farsóttina, svartadeyða, sum herjaði heimin í trettanhundraðtali-

num. - Tað var rottan, sum bar smittuna, men høvdu tey vitað nakað um rottuna, kundu tey kanska vart seg betur fyri smittuni.

Í Føroyum høvdu vit eisini tað fyrirbrigdi, at um heystið blivu fólk sjúk og fleiri doyðu av sjúkuni.

Serliga hart vóru barnakonur raktar.

- Men tað gekk long tíð, áðrenn tað varð sett í samband við havhest. Høvdu vit tá vitað meiri um havhest, og tær sjúkurlærarar hann kann elva til, høvdu vit kanska verið betri stødd.

Eyðfinn Magnussen visir eisini á, at í sambandi við rúmdargransking, varð teflon uppfunnið fyrri at verja rúmdarførini.